

Autoreferat

1. Imię i Nazwisko.

Maciej Jędrzejewski.

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

Tytuł magistra filologii germańskiej uzyskałem w 2007 r. w Instytucie Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego na podstawie pracy magisterskiej *Soziale und kulturelle Aspekte in den Werken „Kasimir und Karoline”, „Jugend ohne Gott” und „Italienische Nacht” von Ödön von Horváth vor ihrem zeitgeschichtlichen Hintergrund*, napisanej pod kierunkiem prof. dra hab. Lecha Kolago.

W 2008 r. ukończyłem Podyplomowe Studium Handlu Zagranicznego w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie oraz otrzymałem uprawnienia pedagogiczne do wykonywania zawodu lektora języka niemieckiego w Instytucie Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego.

Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa uzyskałem w 2011 r. w Instytucie Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego na podstawie dysertacji *„Und siehe, der Rebell kam, sah und siegte“: Zum Leben und Werk Jörg Fausers. Versuch einer Monografie*, napisanej pod kierunkiem prof. dra hab. Lecha Kolago (recenzenci: prof. dr hab. Jan Papiór i prof. dr hab. Tomasz Pszczółkowski).

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych.

W latach 2007-2011 uczęszczałem na studia doktoranckie w Instytucie Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego, pracując jednocześnie od 2008 r. do 2010 r. w

charakterze lektora języka niemieckiego w Zakładzie Praktycznej Nauki Języka Niemieckiego w Instytucie Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego.

Od 2011 r. jestem zatrudniony na stanowisku adiunkta w Instytucie Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego.

4. Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.):

a) tytuł osiągnięcia naukowego

Za osiągnięcie naukowe w myśl art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.) uznaję monografię pod tytułem *Gesellschaft in Jakob Arjounis Werk*.

b) (autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa)

Maciej Jędrzejewski, *Gesellschaft in Jakob Arjounis Werk*, 2019, Peter Lang Internationaler Verlag der Wissenschaften.

c) omówienie celu naukowego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Jakob Arjouni (ur. w 1964 we Frankfurcie nad Menem, a zm. w 2013 w Berlinie) to współczesny pisarz niemiecki, który zadebiutował w 1985 r. utworem *Happy Birthday, Türke!*. Choć od wydania tej powieści minęło 34 lat i pisarz w tym czasie opublikował 13 tekstów, dotychczas nie ukazało się żadne obszerne studium badawcze analizujące twórczość autora. Fakt ten może zastanawiać, tym bardziej, że otrzymał on wiele cennych nagród i cieszył się popularnością, co znalazło odzwierciedlenie w dodrukach i reedycjach jego dzieł. Wprawdzie istnieją opracowania na temat dzieł literackich pisarza (do najważniejszych należą: praca magisterska Ambrosa Waibela pt. *Jakob Arjouni* z 2000 r., książka Reinharda Wilczka pt. *Von Sherlock Holmes bis Kemal Kayankaya. Kriminalromane im Deutschunterricht* z 2007 r. czy artykuł

naukowy Stefana Seebera pt. *Allein unter Hessen. Formen der Komik in den Kayankaya-Romanen von Jakob Arjouni* z 2014 r.), ale wszystkie jak dotąd opublikowane prace analizują twórczość pisarza jedynie w sposób fragmentaryczny, uwzględniając zawężony kontekst lub nie odnoszą się do najnowszych utworów prozaika. Można zatem zaryzykować tezę, że w pewnym stopniu Arjouni został nie tyle zapomniany przez germanistów, ile był i jest marginalizowany, zapewne głównie ze względu na przypisywaną mu – często niesłusznie – trywialność i powierzchowność.

Gesellschaft in Jakob Arjounis Werk to pierwsza tak obszerna monografia o twórczości Arjouniego, która ma na celu całościową rekonstrukcję zaprezentowanego w dziełach pisarza obrazu społeczeństwa, stosunków międzyludzkich i problemów społecznych na tle przeobrażeń społeczno-kulturowych w RFN (od lat 80tych XX wieku aż do śmierci pisarza w 2013 r.). Teza, którą staram się udowodnić w rozprawie, zakłada, że Arjouni był krytykiem ówczesnego społeczeństwa; jego doktryny estetyczne, działalność i program literacki podporządkowane były ocenie realiów oraz immanentnemu przekazowi dydaktycznemu, który miał propagować wartości humanistyczne. Arjouni preferował szczególnie te gatunki literackie, w których mógł najskuteczniej realizować swoje literackie *credo*: powieść kryminalną, powieść science-fiction oraz dramat. Materiał empiryczny pracy stanowi cały dorobek pisarza: *Happy birthday, Türke!* (1985), *Mehr Bier* (1987), *Ein Mann, ein Mord* (1991), *Magic Hoffmann* (1996), *Edelmanns Tochter* (1996), *Ein Freund* (1998), *Kismet* (2001), *Idioten* (2003), *Hausaufgaben* (2004), *Chez Max* (2006), *Der heilige Eddy* (2009), *Cherryman jagt Mr. White* (2011) i *Bruder Kemal* (2012). W wyniku współpracy z wydawnictwem Diogenes otrzymałem zgodę na wykorzystanie w badaniach również trzech dotąd nieopublikowanych tekstów Arjouniego: sztuk teatralnych *Die Garagen* i *Nazim schiebt ab* oraz komedii *Great grandfather is watching you*. Trzy pozycje, które wymieniłem jako ostatnie, nie były dotąd przedmiotem analiz naukowych.

Arjouni zaliczany jest do grona pisarzy, których twórczość omawiana jest w kontekście literatury migracyjnej (Arlene Teraoka, Anja Heinze, Konstanze Kutzbach, Desirée Kuthe, Mahmut Karakus, Jeanne Ruffing) i powieści kryminalnych (Thomas Kniesche, Reinhard Wilczek), a w szczególności gatunku czarnego kryminału (Claudia Rabl). Analiza przeprowadzona w niniejszej pracy nawiązuje do tych dyskursów, wpisując się paralelnie w szereg badań literaturoznawczych dotyczących autorów i tendencji niemieckiej literatury współczesnej po 1945 r.

Przyjęte w pracy podejście metodologiczne bazuje na hermeneutycznym modelu interpretacji tekstu. Źródło inspiracji do stworzenia *modus procedendi* stanowił wydany przez Ralfa Zolla tom *Gesellschaft in literarischen Texten*, który ukierunkowuje perspektywę badawczą na literacki obraz społeczeństwa, na który składają się aspekty je charakteryzujące (omówione przez poszczególnych badaczy), jak: 1. Przestrzeń (Gabrielle Sturm), 2. Czas (Hartmut Lüdtke), 3. Podziały społeczne (Thorsten Bonacker), 4. Aspekty biologiczne i demograficzne (Andreas Nebelung), 5. Zagadnienia ekonomiczne (Maria Funder), 6. Kwestie polityczne (Leo Kißler) i 7. Aspekty kulturowe (Dirk Hülst). Rozdział poświęcony bazie teoretyczno-metodologicznej jest próbą całościowego i wielowątkowego ujęcia wymienionych zagadnień, tzn. kompleksowej syntezy kontekstualnie ważnych wyników i hipotez badawczych analiz literaturoznawczych (np. Hans Mayer, Thomas Anz, Wolfgang Hallet, Birgit Neumann, Tim Mehigan, Alan Corkhill, Ansgar Nünning, Andreas Böhn, Claude Conter, Thomas Ernst), socjologicznych (np. Norbert Elias, John Scotson, Armin Nassehi, Martin Kronauer, Urs Jaeggi), kulturoznawczych (np. Aleida Assmann, Klaus Hansen) czy psychologicznych (np. Otto Marmet).

Na początku rozważań teoretycznych zdefiniowałem centralne pojęcie „społeczeństwo” (posiłkując się przede wszystkim definicją Günтера Hartfiela), które jest kluczowym terminem i przedmiotem zainteresowania socjologów (na co zwraca uwagę np. Friedrich Bülow), co wskazuje na interdyscyplinarny charakter mojego studium. Przedstawione zostały również biografia pisarza oraz stan badań. Z jego analizy wynika, że dotychczas nie powstała praca przybliżająca dorobek Arjouniego, a

szczególnie obraz społeczeństwa w dziełach pisarza, w sposób kompleksowy. Wcześniejsze opracowania odnoszą się w głównej mierze do innych zagadnień badawczych; w żadnych z nich nie została postawiona teza, którą stawiam w niniejszej rozprawie i żadna z przeprowadzonych analiz nie doprowadziła do sformułowania wniosków, które prezentuję.

Główne wnioski części analitycznej rozprawy to: Przestrzeń stanowi ważny element krytyki społecznej. Mankamenty świata zewnętrznego, w tym głównie degradacja wartości moralnych, powodują, że protagoniści i narratorzy ulegają permanentnej alkoholizacji. Ta negatywna strategia obronna jest niekiedy próbą uporania się z dylematami bytu codziennego. Bohaterowie zmagają się z koniecznością wypracowania mechanizmów obronnych (odporność fizyczna i psychiczna) wobec mankamentów niedoskonałej rzeczywistości. Największą uwagę pisarz skupiał na obrazowaniu dużych aglomeracji oraz tzw. „czerwonych” dzielnic, ponieważ asocjował z nimi szeroko pojętą wolność. Opisywał również wykluczenia jednostek z różnych przestrzeni społecznych, których najczęściej doświadczał jego narrator-bohater Kemal Kayankaya, czyli postać literacka niemiecko-tureckiego detektywa, która występowała w poszczególnych powieściach kryminalnych Arjouniego: *Happy birthday, Türke!*, *Mehr Bier, Ein Mann, ein Mord*, *Kismet* oraz *Bruder Kemal*.

Arjouni pokazał, że czas jest cennym zasobem w świadomości społecznej. Krytykuje on postawy, w których kategoria czasu zdominowana jest poprzez aspekty materialne i powoduje zaniedbanie nawyków kulturalnego zachowania. Powieść *Magic Hoffmann* jest świadectwem negatywnego wpływu społeczeństwa na jednostkę. Występujący w tej powieści protagonista Fred Hoffmann zostaje stłamszony przez brutalność rzeczywistości. Jedyne, co mu pozostaje, to pozytywna i bezkrytyczna wiara w przyszłość.

Czyniąc z problematyki zróżnicowania społecznego jeden z fundamentalnych tematów swojej twórczości, Arjouni krytykuje brak spójności społecznej, rasizm, antysemityzm i postrzeganie ludzi żyjących w określonym społeczeństwie wyłącznie na podstawie

ich cech zewnętrznych. Pisarz przedstawia rasistowskie mechanizmy kontroli społecznej oraz dyskryminację w urzędach państwowych. Ostrze krytyki skierowane jest w tym wypadku na stosunek społeczeństwa do narratora-bohatera Kayankayi. Chce on być częścią społeczeństwa, jest z nim w pełni kulturowo, jak również językowo zintegrowany, ale jednocześnie czuje się wykluczony z powodu swojego odmiennego wyglądu, charakterystycznego dla osób pochodzących z Turcji. W tym wypadku autor ostrzega przed oceną opartą na stereotypach. Dotyczy to również z drugiej strony – jako przeciwwaga – nadmiernie pozytywnej, bezkrytycznej oceny obcokrajowców.

Rozpatrując aspekty biologiczne i demograficzne, Arjouni poświęca dużo miejsca zjawisku prostytucji, które jest w jego przekonaniu wszechobecne i stanowi oznakę demoralizacji. Arjouni równocześnie przedstawia wagę miłości w relacjach międzyludzkich, ale historie miłosne jego bohaterów nie kończą się dobrze i z powodu brutalnej rzeczywistości są naznaczone dużą dozą fatalizmu. Krytykuje również służbę zdrowia oraz brak szacunku do cudzoziemców.

W kontekście aspektów ekonomicznych w twórczości Arjouniego wyłania się krytyka przesadnie materialistycznego podejścia do życia i postaw ludzkich, w których zysk staje się najistotniejszą przesłanką. Zupełnie inny jest Kayankaya – człowiek sprawiedliwy, prawy i uczynny. Do istotnych problemów społeczno-ekonomicznych prowadzących do demoralizacji człowieka pisarz zalicza nadto bezrobocie, wieloaspektowe wykorzystywanie kobiet i pracoholizm.

W twórczości Arjouniego wyróżnić można dwie postawy wobec zagadnień politycznych: Pierwsza eksplikuje błędne działanie aparatu państwowego, a w szczególności urzędników i przedstawicieli policji. Najbardziej widoczne staje się to w powieściach kryminalnych, w których pojawia się Kayankaya. Niemalże codziennością jest tu korupcja, rasizm i pedofilia w sferze polityczno-urzędowej. Druga odnosi się do destrukcyjnego wpływu na jednostkę i społeczeństwo systemów

totalitarnych, co głównie zostało sproblematyzowane w *Chez Max*. Pisarz wyraźnie zachęca i motywuje czytelników do aktywnego uczestnictwa w życiu politycznym.

Perspektywa dotycząca aspektów kulturowych przybliża obraz codziennych relacji i interakcji ludzkich. Z jednej strony Arjouni dostrzegał upadek cywilizacji, z drugiej krytykował internalizację istniejących norm kulturowych, które łączył z negatywnym konserwatyżmem i prowincjonalizmem. *Cherryman jagt Mister White*, *Kismet* i *Hausaufgaben* to powieści przedstawiające między innymi krytykę systemu edukacji, a w szczególności błędnych i szkodliwych zachowań nauczycieli wobec uczniów. W jego obrazie społeczeństwa niemieckiego problematyka tożsamości mniejszości tureckiej nie zajmuje szczególnego miejsca i nie jest akcentowana.

Aby uczynić swoje teksty atrakcyjniejszymi w odbiorze, Arjouni chętnie sięga do środków dynamizujących akcje. Często opatruje je też dydaktycznym przesłaniem. Niekiedy wiązało się to z uproszczeniami i epigonizmem, co krytycy literaccy i naukowcy (np. Jochen Förster, Stefan Seeber) wyraźnie eksponują.

Narracja pierwszoosobowa w powieściach kryminalnych z bohaterem Kayankaya zachęca do identyfikacji i głębszego zrozumienia problemu wykluczenia społecznego. Autor sam, przyjmując nazwisko swojej żony Kadisha Arjounid, przeprowadził swoisty eksperyment socjologiczny. Omawiając jego pierwszą powieść kryminalną *Happy birthday, Türke!*, krytycy literaccy (np. Karl Markus Gauß, Wilhelm Roth) – uwzględniwszy tematykę jego dzieł oraz obcojęzyczne brzmiące nazwisko – wyciągali pochopne wnioski, sądząc, że Arjouni to obcokrajowiec lub „Gastarbeiter“. Pisarz chciał doświadczyć konsekwencji powierzchownych ocen, a równocześnie pokazać, że należy wnikliwiej spojrzeć na ludzi, co nadaje jego twórczości rys moralizatorski czy dydaktyzujący.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych.

Moje pozostałe zainteresowania naukowo-badawcze i popularyzatorskie można podzielić na cztery główne nurty, które się częściowo wzajemnie przeplatają: 1.

Niemieckojęzyczna literatura pop (geneza, tendencje i przedstawiciele); 2. Twórczość Clemensa Johanna Setza; 3. Problematyka stosunków polsko-niemieckich; 4. Twórczość Christiana Friedricha Daniela Schubarta. Wyniki tych badań przedstawiłem na licznych krajowych i zagranicznych konferencjach oraz w publikacjach naukowych.

Ad. 1. Niemieckojęzyczna literatura pop (geneza, tendencje i przedstawiciele).

Badania dotyczące niemieckiej literatury pop rozpocząłem już na etapie przygotowania pracy doktorskiej poświęconej twórczości Jörga Fausera, który jest reprezentantem tego nurtu. Moje badania miały przede wszystkim na celu ukazanie wagi literatury pop jako znaczącego prądu literackiego we współczesnej literaturze niemieckojęzycznej oraz popularyzację skontekstualizowanej wiedzy w tym zakresie wśród polskich naukowców.

Na szczególną uwagę zasługuje wygłoszony w języku polskim referat pt. „*Rom, Blicke*” Rolfa Dietera Brinkmanna, „*Der Schneemann*” Jörga Fausera i „*Faserland*” Christiana Krachta jako współczesne odyseje niemieckojęzycznej literatury popularnej na konferencji „Antyk w kulturze i literaturze popularnej” zorganizowanej przez Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w 2014 r., w którym badałem motyw podróży w trzech wybranych pozycjach literatury pop. Przedstawione podróże są współczesnymi odysejami i stanowią asumpt do egzystencjalnych rozważań narratorów. Referat został opublikowany w tomie pokonferencyjnym *Antyk w zwierciadle literatury i kultury popularnej* w 2015 r. pod redakcją Aleksandry W. Mikołajczak, Konrada Dominasa i Rafała Dymczyka.

Znaczącą rolę zajmują także badania poświęcone narracji pamięci historycznej i kulturowej w literaturze pop. Nadmienić należy, że kierowałem sekcją „Problematyka wspomnień w niemieckiej literaturze pop” w ramach konferencji naukowej zorganizowanej przez Instytut Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego na temat „Kultury i języki pamięci” w 2015 r. Celem sekcji było zbadanie problematyki kultury pamięci w niemieckiej literaturze pop od jej początków w latach sześćdziesiątych do

chwili obecnej. Szczególne miejsce w tym kontekście zajęła refleksja nad stosunkiem przedstawicieli tego nurtu do różnorodnych aspektów pamięci: wydarzeń historycznych, społecznych, przełomów, ale też codzienności. Owocem tej konferencji był wydany przeze mnie tom pt. *Die Erinnerungsproblematik in der deutschen Popliteratur*. W publikacji tej zamieściłem artykuł pt. *Medien- und Warenwelt als erinnerungskulturelle Themen in der deutschen Popliteratur nach 1989*. Do moich badań w zakresie przedstawionej tematyki zalicza się również artykuł naukowy pt. *(Re)konstruierte NS-Vergangenheit in den popliterarischen Werken „Das Große Grover Buch“ von Andreas Mand, „Faserland“ von Christian Kracht und „Generation Golf“ von Florian Illies*, który został opublikowany w książce *Neuvermessung deutschsprachiger Erinnerungsstrategien in der Kinder- und Jugendliteratur nach 1990* w wydawnictwie zagranicznym Universitätsverlag Rhein-Ruhr (Duisburg).

Jednym z obszarów moich zainteresowań badawczych są nadto związki muzyki z literaturą. Powiązania występujące w tym zakresie są bowiem znaczącym motywem także w literaturze pop (*Musik im Leben und Werk Jörg Fausers, Zum Pop in der Popliteratur. Intermediale Bezüge von Literatur und Musik in Benjamin von Stuckrad-Barres „Livealbum“*). Odrębne przyczynki poświęciłem interpretacji wybranych pozycji literatury pop (*„Soloalbum“ von Benjamin von Stuckrad-Barre. Versuch einer Interpretation*) oraz rozważaniom nad recepcją dzieł wybranych pisarzy tego nurtu (*Zur (R)Evolution des Populären. Christian Kracht und seine Bedeutung für die Popliteraturforschung*).

Ad. 2. Twórczość Clemensa Johanna Setza.

Szczególną uwagę w moich badaniach kieruję na dorobek Clemensa Setza. Pomimo popularności jego powieści – omawiane są one szeroko w programach i artykułach publicystycznych, budzą skrajne emocje, drukowane są w renomowanym niemieckim wydawnictwie Suhrkamp Verlag – bardzo mało jest opublikowanych badań naukowych o jego twórczości, a w chwili rozpoczęcia moich badań w 2013 r. brak było jakichkolwiek opracowań naukowych w tym zakresie. Fakt ten stanowił dla mnie

inspirację i kluczową przyczynę podjęcia badań nad dorobkiem literackim tego twórcy.

Napisałem 6 artykułów naukowych, w których starałem się uporządkować i zanalizować dorobek pisarza. Do artykułów tych należą zarówno studia przeglądowe głównych motywów twórczości Setza (*Zwischen Gesellschaftskritik, Provokation und Pornografie. Die Erotik im literarischen Werk von Clemens Setz, Zur Generationsfrage in Clemens Setzs Werk, Von Expression bis Spiegel der Realität. Aggression in Clemens Setzs Werk, Die Illusion als Wirklichkeit. Elemente des Science-Fiction-Genres in Clemens Setzs Werk*), jak i przyczynki ogniskujące się wokół wybranych motywów dorobku literackiego autora (*Geniekult versus Kritik. Zur Rezeption von Clemens Setz im deutschsprachigen Raum, Anormalität als Normalität. Sexualästhetik in „Die Stunde zwischen Frau und Gitarre“ von Clemens Setz*). Setz kładzie w swoich utworach nacisk na kwestie krytyki współczesnej cywilizacji, problematyzuje aspekty egzystencjalne, eksponuje przejawy konfliktu pokoleń i motyw miłości. Sięga też do elementów fantastycznych czy narracji typowej dla literatury science fiction.

Ważny element mojej pracy badawczej nad twórczością Setza stanowi osobisty kontakt z pisarzem. W 2015 r. brałem udział w Wiedniu w spotkaniu autora z czytelnikami, po którym odbyłem z nim rozmowę. Wywiad ten został następnie opublikowany w *Studiach Niemcoznawczych* pt. „*Es geht generell sehr viel um Freiheit*“ – *Ein Interview mit dem österreichischen Schriftsteller Clemens Setz* w 2015 r.

Impulsem do poszerzenia perspektywy badawczej był również udział w międzynarodowej konferencji „Literatur JETZT im Österreich des 21. Jh.“, 17.-19.03.2016, która odbyła się w Austrii w Klagenfurcie w Robert Musil-Institut für Literaturforschung, gdzie wygłosiłem referat na temat recepcji pisarza (*Geniekult versus Kritik. Zur Rezeption von Clemens Setz im deutschsprachigen Raum*). Problematyka ta wzbudziła duże zainteresowanie i uznanie u słuchaczy pochodzących

głównie z Austrii i Niemiec, którzy w ramach dyskusji towarzyszącej konferencji pozytywnie odnosili się do mojego wystąpienia. Dowodem uznania moich tez jest również fakt, że autorzy publikacji naukowych sięgają do moich opracowań o Setzu, przytaczając je bądź cytując fragmenty moich prac. Przykładem jest artykuł Jonasa Meurera pt. *Tierversuche und Versuchstiere in Clemens J. Setz' „Indigo“* (2012) (s. 269-280), który ukazał się w tomie *Tierethik transdisziplinär: Literatur – Kultur – Didaktik* z 2019 r. pod redakcją Björna Hayera i Klarissy Schröder.

Ad. 3. Problematyka stosunków polsko-niemieckich.

Stosunki polsko-niemieckie to jedno z pierwszych zagadnień, jakie wzbudziły moje zainteresowanie badawcze. Jego początki sięgają 2010 r. Opublikowane przeze mnie artykuły naukowe oraz referaty miały na celu opracowanie, zrozumienie i ukazanie problematyki związków polsko-niemieckich na wybranych przykładach. Szczególnie interesował mnie obraz Polski i Polaków, jak i obraz Niemiec i Niemców, wyłaniający się z tekstów polskich i niemieckich pisarzy (*Die Problematik der deutsch-polnischen Beziehungen in Andrzej Stasiuks „Nacht“, Das Bild der Polen in diversen deutschsprachigen Publikationen, Christian Friedrich Daniel Schubart (1739-1791). Seine Bezüge zu Deutschland und Polen, Der deutsche Publizist Christian Friedrich Daniel Schubart und seine Betrachtungen über den ‚Geist Polonias‘*). Prowadziłem też badania komparatystyczne, porównując np. literacki odbiór ‚obcej kultury‘ przez Niemców i Polaków (*Italien aus deutscher und polnischer Perspektive: Zu Form und Inhalt der Reiseberichte „Rom, Blicke“ von Rolf Dieter Brinkmann und „Pamięć Włoch“ von Wojciech Karpiński. Versuch eines Vergleichs*). Chciałbym również wspomnieć o artykule popularno-naukowym pt. *Einige persönliche Worte über den Schriftsteller Jörg Fauser und dessen Aufnahme in Polen*, który został opublikowany w specjalnym numerze poświęconemu jubileuszowi 70tych urodzin Fausera w berlińskim czasopiśmie literackim *DRECKSACK* pod redakcją Floriana Günthera. Artykuł traktuje o recepcji Fausera w Polsce.

Ad. 4. Twórczość Christiana Friedricha Daniela Schubarta.

Istotną rolę w mojej pracy naukowej odgrywa cykl prac będących wynikiem prowadzonych przeze mnie od 2012 r. badań nad życiem i dorobkiem Christiana Friedricha Daniela Schubarta (1739-1791). Jest to w kontekście mojej pracy naukowej o tyle warte odnotowania, ponieważ Schubart jest reprezentantem nurtu ‚Sturm und Drang‘. Moje badania miały przede wszystkim na celu przybliżyć twórczość, działalność publicystyczną i związaną z tym krytykę polityczno-społeczno-kulturową Schubarta.

Pierwszą grupę stanowią artykuły naukowe na temat związków polsko-niemieckich (*Christian Friedrich Daniel Schubart (1739-1791). Seine Bezüge zu Deutschland und Polen, Der deutsche Publizist Christian Friedrich Daniel Schubart und seine Betrachtungen über den ‚Geist Polonias‘*). Ważnym w tym kontekście było moje wystąpienie na międzynarodowej konferencji „Eine Quelle ständiger Missverständnisse? Selbst- und Fremdenwahrnehmung im Spiegel des polnischen und deutschen autobiographischen Schrifttums im Spätmittelalter und der Frühen Neuzeit (XV-XVIII. Jh.)” zorganizowanej na Uniwersytecie Juliusza Maksymiliana w Würzburgu. Drugą grupę stanowią artykuły, w których staram się zaprezentować wybrane aspekty twórczości Schubarta (*Christian Friedrich Daniel Schubart als Gesellschaftskritiker und Visionär, Todesangst für Rebellion. Der Einfluss der zehnjährigen Gefangenschaft auf Christian Friedrich Daniel Schubarts Werk und Weltanschauung*). Na wzmiankę zasługuje ostatni wyszczególniony artykuł opublikowany w zagranicznym czasopiśmie *Oxford German Studies*, które ukazuje się w Uniwersytecie w Oksfordzie w Wielkiej Brytanii. Tekst ten przedstawia wpływ dziesięcioletniego okresu więzienia na poglądy i inspiracje artystyczne Schubarta.

Dalsze perspektywy badawcze.

W polu moich zainteresowań badawczych pozostawał zawsze Arjouni, którym zajmuję się od rozpoczęcia pracy w Instytucie Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Wszakże Arjouni nie jest reprezentantem nurtu literatury pop, ale w trakcie badań nad tym prądem, a w szczególności też krótkiej kontynuacji badań nad twórczością Fausera, na którym znacząco Arjouni się wzorował, wykrystalizował się

projekt mojej rozprawy habilitacyjnej. Dotychczas nie publikowałem o nim oprócz rozprawy *Gesellschaft in Jakob Arjounis Werk* żadnych prac. W przyszłości chciałbym szerzej zająć się tą tematyką i zintensyfikować pracę badawczą nad twórczością Arjouniego, a także w zakresie literatury pop oraz dorobku literackiego Setza.

